

azt akarom mondani, hogy vannak más típusú igények is, és ezekkel is szembe kell néznünk, ezekre is megoldást kell találnunk. Nem elvont módon, hanem konkrétan a problémákra és azok megoldására koncentrálva.

Más típusú propagandát kell csinálnunk, és a különböző, igazán fontos nemzetközi fórumokon jelen kell lennünk a hungarológia nevében. Ez is nagyon fontos és számtalan pozitív példát tudnék idézni ebből a szempontból. Arról akartam beszélni, ami meggondolandó számomra is, de nagyon remélem, hogy egyre konkrétabbak lehetünk ezen a téren. Köszönöm szépen a figyelmet.

Szakma vagy politika?

EÖRY VILMA

A *Hungarológia* 2000/1–2. számának vitaanyagában, valamint a konferencián elhangzott előadásokban sok más kérdés mellett többször előfordult a hungarológia elméleti, de még inkább praktikus: szervezeti, gazdasági, személyi jellegű gondjaival kapcsolatban a hungarológiai tevékenység és a politika kapcsolata. Miközben az az elképzelés, amely szerint a hungarológiának a politikától független területként kellene működnie, valószínűleg csak utópia lehet, szeretném kicsit megvilágítani, mi lenne a hungarológia számára még elfogadható, racionális arány e két terület érintkezési pontjain.

Mindjárt leszögezem, hogy mint hungarológus (öt évig voltam nyelvész vendégtanár Prágában, s ez önmagában is hungarológussá avatja némileg az embert) közeledem a kérdéshez, tehát némi természetes elfogultsággal, de a gondolatmenet során megkísérlem a racionális megoldások keresését.

Érdeemes abból kiindulnunk, hogy mi is a hungarológia mint „tudomány” és mint tevékenységi rendszer feladata, célja, ahogy ezt vitaanyagában Jankovics József és Monok István is tette, hiszen így maradunk közel a mindennapi hungarológiai tevékenységhez (s talán éppen ennek alapján fogalmazható meg a definíció is, hiszen egyre inkább úgy látszik, hogy a hungarológiát éppen céljai határozzák meg a magyar tudományosságon belül, így nem is „tudomány” a szó szoros értelmében, hanem inkább szakma, amely különböző tudományterületek eredményeit vonja össze bizonyos célok elérése érdekében). Ez a feladatrendszer a következőképpen foglalható össze: a hungarológia legtágabban vett feladata a

magyarságra vonatkozó elsősorban tudományos, valamint kulturális ismereteknek az országhatárokon kívüli (vagy kívülre való) közvetítése, elsősorban abból a célból, hogy a magyarságképet kellő öntudattal, de racionálisan formáljuk az országnak a világban (közelebbről Európában) elfoglalt méltó helyének elérése érdekében.

Ebből a feladat- és célrendszerből nyilvánvaló, hogy a hungarológiai tevékenység nem válhat teljesen függetlenné a politikától, különösen a külpolitikától. Az azonban nagyon fontos lenne – bár egyelőre, a kulturálatlan pártcsatározások korát élő fiatal demokráciában még ugyancsak illúzióknak látszik –, hogy legalább a napi politikától, a kormányváltozásoktól függetlenné váljon. Hogyan tud a külföldről látható, a magyarságra vonatkozó összkép bármennyire is folyamatos és reális lenni, ha négyévenként egészen más színben tüntetjük fel magunkat? Egy olyan globális, de nem leegyszerűsítő, reális, de nem öngyalázó, elfogadó, de nem önkritikátlan és egyben egészséges öntudatra épülő *közvetítési módra* van szükség, amely fölötté áll a napi politikai csatározásoknak és szélsőségeknek. Ez pedig csak úgy valósítható meg, ha a mindenkori politika egyrészt biztosít a területnek egy olyan független hazai intézményt (esetleg intézményrendszert, bár ez esetben továbbra is fönnáll az illetékességi körök és az együttműködési lehetőségek tisztázatlanságának veszélye, esetleg a lefedetlen feladatoké is), amelynek nem kell minden kormányváltáskor paradigmát váltania. Másrészt pedig a legtágabban értelmezett hungarológiai tevékenység területén a politikaközpontúsággal szemben hagyja erősíteni a szakmai-tudományos oldalt.

Az első kívánalom részleteiben megvalósult, de éppen integrációjával vannak gondok a szükséges anyagi fedezeten kívül. A második azonban értelmetlen polarizáltságot, szervezetlenséget mutat. A vélt vagy valódi magas presztízsű külföldi kiküldetések esetében a kiküldött szakmai-személyi adottságainak kellene dominálnia, a politikai elkötelezettség, az egyes érdekcsoportokhoz való tartozás helyett. Itt természetesen nem a lektori állásokról van szó, de még nem is a vendégtanárokéről, hiszen azok presztízse korántsem magas, nem is a nagykövetéről, mert az (sajnos) egyértelműen politikai kérdés, hanem arról, ami a kettő között van: a kulturális központok vezetőiről és a nagykövetségek kulturális tanácsosairól. A mai helyzetben, amikor legföljebb a presztízs nélküli esetekben dominál a szakmai felkészültség (ha van jelentkező és van kik közül választani), a presztízzsel rendelkező pozíciók esetében pedig a mindenkori politikai felfogás, nem is várható el, hogy a külföldön folyó hungarológiai tevékenység következetes és folyamatos legyen. A lektor és a vendég-

tanár az itthoninál ma már alig magasabb fizetésért megtesz mindent a sokszor bosszantóan leegyszerűsítő magyarságkép differenciálásáért, javításáért, de semmilyen kapcsolatot nem képes kiépíteni sokszor a kulturális központtal sem, de a nagykövetséggel, annak elzárkózása miatt, általában egyáltalán nem. Hogy az együttműködés hiánya milyen szellemi kapacitásbeli pazarlás az egyik oldalról, és milyen anyagi pazarlás a másik oldalról (hiszen feladatuk és céljaik hasonlóak vagy azonosak), könnyen belátható.

Azt azonban a szakmai oldalról szemlélődő ebben a sajátos és folyton változó értékrendű világban sajnos valóban nem tudhatja, van-e reális esélye annak, hogy közös érdekünkben, a megfelelő országimázs kialakítása érdekében képes-e a politika belátni a változtatás szükségességét. Ha belátja, képes-e anyagi fedezetet átcsoportosítani rá? S azt sem tudja, akadnának-e olyan szakemberek, „kulturpolitikusok” (hogy ne degradáljuk a politikát csak öncélú csatározássá), akik hajlandók és képesek lennének ezen intézmény(rendszer vagy -komplexum) megtervezésére és kiépítésére.

Végezetül:

1. Amit mondtam saját tapasztalataimon alapszik, de általánosítottam, tehát nem érvényes feltétlenül Prágára; és azt hiszem, nem csak Prágára érvényes.

2. Nagyon sajnálom, hogy racionálisnak szánt gondolatmenetem sok feltételes móddal, kételkedést kifejező igével és kérdéssel zárult.

A hungarológiai oktatás helyzete Stuttgartban

FARKAS ZSUZSANNA

Kedves Kolléganők és Kollégák! Nagyon örülök, hogy ezen a konferencián részt vehetek. Farkas Zsuzsanna vagyok, Stuttgartban, Németországban tanítok magyart mint idegen nyelvet, a Stuttgarter Magyar Kultúr-intézetben és néhány Stuttgart környéki *Volkshochschule*-n, azaz népfőiskolán. Ez az a hálózat, amely tulajdonképpen az egész országban a kiegészítő, szabadidős felnőttképzést látja el. Az itteni programok keretén belül kínálja a Volkshochschule a magyart mint egzotikus nyelvet.

Egy kicsit meglepődtem, mert elég pesszimista hangulatot érzek a mai napon elhangzottak után, eddig legalábbis csak a nagyon sok problémáról és megoldatlan kérdéstről hallottam, melyek biztos igazak is.